

Halv elva en sommarkväll av Marguerite Duras

Lärorintroduktion

Passion som strukturerande princip

Det brukar sägas om Marguerite Duras karaktärer att de ofta styrs av passion och åtrå. Starka känslor är de principer som strukturerar texten. Duras lägger inte mycket krut på handling och dialog, men desto mer på att gestalta karaktärernas inre drama med hjälp av ett vidunderligt vackert språk. Kanske är just de starka känslorna ett drag hos Duras som unga läsare kan fångas av. Distanzlösheten. Få perioder i livet är väl så präglade av (självupptagna) starka passioner som tonåren, vare sig det gäller förälskelse och åtrå, ilska eller idoldyrkan.

Halv elva en sommarkväll är som ett klaustrofobiskt kammardrama. Rummet, den lilla staden, är avskärmat, slutet. Ovädret rasar. Känslorna stormar. Någonstans på taken, som tyngs av molnen, trycker en mördare. På marken försöker Maria fly med hjälp av alkohol. Men lika lite som den svartsjuka mördaren kan fly från sitt dåd, kan hon undvika att vara åskådare till spelet av växande åtrå mellan sin man Pierre och den unga, vackra väninnan Claire. Åskvädret och regnet förtätar, tränger ihop människor och känslor till en och samma plats, på en gång avskilda och förenade.

I en av romanens nyckelscener (s. 29f.) står Maria på en balkong och bevittnar Pierre och Claire som kysser varandra för första gången på en annan balkong. "Klockan är halv elva en sommarkväll. Och sen är den lite mer" (s. 30). Det finns ingen avskild plats för paret, de måste skjuta upp fullbordandet av sin förening. Sällan har väl otrohet skildrats så vackert, med känslor och handling insnärjt i regn och tillfälligt uppehåll och vind som lyfter en kjol. Som läsare blir man lika förhådd som Maria själv. Man får inte Marias känslor beskrivna för sig, ändå känner man dem som ett sug i magen. Så i blixtnas sken skyntas Rodrigo Paestra, berättelsen andra bedragna karaktär (s.31).

Varför hejdar Maria inte Pierre och Claire när hon är så väl medveten om vad som kommer att hända? Vad känner hon egentligen? Varför agerar hon inte? Varför riktar hon sitt hopp mot Rodrigo Paestra? Varför vill hon rädda honom, en mördare? En människa som känner starkt är inte alltid rationell. Två ensamma svikna människor skulle kunna möta varandra, se varandra, förstå och hjälpa varandra. Efter räddningen, när de återfinner Rodrogo Paestra död genom självmord, känner Maria det som Paestra övergivit henne. Men Rodrogo Paestra är fångad i sitt öde, liksom Pierre, Claire och Maria. De måste möta det som mötas ska. "Det här är slutet på vår historia, säger Maria. Pierre, det är slut. Slutet på en historia" (s. 111).

Filmiskt berättande

Ett annat kännetecken för Duras är de filmiska kvalitéter hennes texter besitter. Det betraktande ögat registrerar tålmodigt scen efter scen. Ingen känsla är för subtil för att fångas upp och

outtalat kläs i bilder. Ofta kan man förledas att tro att tät dialog och högt uppdriven handling är nödvändiga ingredienser för att fånga tonåringars intresse. Men man kan också appellera till ungas stora erfarenhet av bildmedier när man läser skönlitteratur. Dagens unga har vuxit upp i en visuell kultur. Det kan vi dra nytta av, till exempel när man vill närläsa något av Duras många perspektivskiften. Se hur hon språkligt byter "kameravinklar" i detta stycke när Maria står på balkongen och betraktar Pierre och Claire.

Var har de kunnat finna en plats att förenas ikväll, på det här hotellet? Var skall han ta av henne den tunna kjolen? Så vacker hon är. Så vacker du är, herregud vad du är vacker. Deras silhuetter utplånades från balkongen när regnet kom (s.31).

Tempot växlar och intensiteten drivs på när Duras låter Marias tankar växla tempus från perfekt till futurum till presens i tredje person till presens i andra person för att landa stycket i imperfekt. Fem skiftande perspektiv under lika många meningar.

Klassrumsfrågor

I inledningsscenen till kortromanen *Halv elva en sommarkväll* kastas man som läsare rakt in i dramat. Vad får man veta i denna scen? Hur presenterar Duras denna information för oss?

Under hur lång tidsrymd utspelar sig hela berättelsen?

Vem är romanens huvudperson? Berätta allt du kan om henne. Vilka personer reser hon med? Varför befinner sig sällskapet i den spanska byn?

Duras använder sig av miljö och väder för att förtäta och förstärka ett känslomässigt drama. Beskriv den fysiska miljön där romanen utspelar sig. På vilket sätt har den betydelse för handlingen. Miljöbeskrivningarna är repetitiva, de upprepar sig i en mängd olika varianter, till exempel i olika former av regnande, korridorer, polisernas visselsignaler med mera. Hitta exempel på hur miljö och känslor samspelar.

Marguerite Duras är filmisk i sitt berättande. Det betyder att hon målar upp scenerier och miljöer lite som om hon höll i en filmkamera. Man får inte alltid veta så mycket om vad karaktärerna tänker, men mycket om vad de ser och upplever i sin omgivning. Jobba två och två. Välj varsin scen ur romanen och turas om att läsa upp era scener för varandra. Slut ögonen när du lyssnar och koncentrera dig på de inre bilder texten skapar. Beskriv sedan dina egna bilder för den som läst. Jämför gärna.

Duras speglar romanens två otrohetsaffärerna mot varandra. Hur liknar triangeldramerna varandra? Vad skiljer dem åt?

Vad tycker lokalbefolkningen om den bedragne mördaren Rodrigo Paestra? Känner de sympati eller antipati för honom?

Maria ser vad som är på väg att hända mellan Pierre och Claire. Varför hejdar hon dem inte?

Varför tror du att Maria vill rädda Rodrigo Paestra? Vad tror du hon ser hos honom när han ligger uppe på taket? Varför känner hon sig sviken av honom när han tagit livet av sig? Varför ljuger hon för Claire om sättet han dog på?

Länkar:

Romanen har filmats av Jules Dassin och har då namnet 10:30 P.M. Summer. Det finns ett flertal scener på Youtube:

<http://www.youtube.com/watch?v=Qhd2Tm9d488>

Artikel i Fokus om Marguerite Duras

<http://www.fokus.se/2007/10/marguerite-duras-rebellen-fran-saigon/>